

4. Вжиття заходів щодо відновлення базових топографічних матеріалів міст;

в області управління проектами і ресурсами

1. Розробка методологій стратегічного планування сталого розвитку міст, управління міськими проектами і ресурсами в містобудуванні, паливно-енергетичному комплексі, урбоекології, транспорті, обслуговуванні населення;
2. Прискорення розробки і впровадження інформаційних технологій у системі управління проектами і ресурсами, підготовки спеціалістів управління проектами для забезпечення життєдіяльності міст;
3. Продовження практики проведення подібних конференцій з поглибленим розглядом тематичних проблем;
4. Створення регіональних центрів перепідготовки кадрів і системи підготовки фахівців, зв'язаних з управлінням містом, при цьому особливу увагу приділити підготовці фахівців в області сучасних інформаційних технологій управління територіями, інтерактивним формам навчання і реалізації ефективних комплексів «освіта – наука – виробництво»;

2.Опублікувати дану резолюцію в засобах інформації.

3.Просити Адміністрацію Президента України, Кабінет Міністрів України дати доручення відповідним Міністерствам і Державним комітетам України розглянути матеріали Конференції з метою їх використання у забезпеченні реалізації "Концепції сталого розвитку міст".

Отримано 12.03.2002

АРХИТЕКТУРА

УДК 711.02.513

О.І.СИНГАЇВСЬКА, канд. архіт.

Науково-дослідний інститут теорії та історії архітектури та містобудування (НДІТІАМ), м.Київ

ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСТОБУДІВНОГО ПРОЕКТУВАННЯ

На основі аналізу діючих в різні періоди інструкцій і нормативно-методичних документів сформульовані проблеми з упорядкування переліку графічних матеріалів та їх змісту. В основу пропозицій щодо впорядкування графічних матеріалів покладено

принцип наскрізної інформації. Наведено уніфікований перелік графічних матеріалів для всіх стадій містобудівного проектування.

Процес розробки комплексу проектно-планувальних робіт в цілому і виконання його фізичних складових частин – текстової та графічної – завжди був обумовлений методологією містобудівного проектування.

Еволюція методології містобудівного проектування просліджується у процесі аналізу діючих в різні періоди інструкцій і нормативно-методичних документів. Сьогоднішня система містобудівного проектування склалась переважно в період останніх чотирьох десятиліть. Генеральний план міста в його сучасному розумінні як документ, що регламентує розпланування і забудову міста, бере початок з XVIII ст. За цей період цілі й завдання проекту як документу, що визначає всі складові довгострокових перспектив розвитку населеного пункту, і способи його реалізації не зазнали принципових змін.

Генеральний план, як і раніше, виступає як концептуальна модель розвитку міста, його функціонально-планувальної структури, принципів і характеру забудови із зазначенням у ряді випадків місць розміщення найбільш значних міських об'єктів.

З плином часу істотно змінювався ступінь деталізації проектних рішень і матеріалів – як креслень, так і пояснювальної записки. Реакцією на загострення містобудівних проблем, що виникають на регіональних рівнях, була поява такого виду проектно-планувальних робіт, як районне планування. Найбільшого розмаху роботи з районного планування досягли в 60-80-х роках XX ст. Саме в цей період у зв'язку з проблемою управління процесами реалізації проектів районного планування, а також з необхідністю взаємоув'язки і взаємоузгодження рішень, що передбачаються у проектах, розроблених для суміжних територій, було прийнято рішення про укрупнення фізичних розмірів проектованої території та узгодження її меж з адміністративними межами районів і областей. Таким чином, регіональні містобудівні розробки стали виконуватись в дві стадії – схема районного планування області (чи групи областей) і проект районного планування з відповідною диференціацією цілей і завдань, ступенем генералізації показників, різними масштабами проробки, ступенем деталізації проектних рішень.

У процесі реалізації генеральних планів міст виникла також необхідність введення стадії, що деталізує рішення генерального плану – уточнення функціонального зонування території, більш детальна прорисовка червоних ліній, встановлення напрямків трас інженерних мереж, їх укладки у профілі вулиць, більш детальні проробки питань об'

ємно-просторової композиції міської забудови, а саме стадії проекту детального планування (ПДП).

Цілі і завдання ПДП: уточнення в більш крупному масштабі планувальної структури території, що забудовується, з установкою червоних ліній вулиць і площ, розробкою пропозицій з об'ємно-просторового і архітектурно-художнього вирішення забудови з визначенням поверховості та типів будинків, потреби в підприємствах і закладах обслуговування і уточнення їх розміщення, вирішення питань транспортного обслуговування, інженерного обладнання, освоєння підземного простору, благоустрою і озеленення, охорони і використання пам'яток історії і культури, інженерної підготовки території, а також охорони й покращення довкілля.

Для міст, чисельність населення яких перевищує 500 тис. чол., у складі генерального плану як самостійна стадія, що підлягає узгодженню, відповідно до діючих інструкцій передбачено виконання ТЕО – техніко-економічних основ розвитку міста. Останнім часом такі розробки виконують під назвою "Концепція розвитку".

Стадійність містобудівного проектування склалася у зв'язку з обмеженнями, пов'язаними з психофізичними властивостями людини, а саме здатністю зорового сприйняття графічних образів (умовних позначень), з одного боку, та характером містобудівних рішень, що приймаються, пов'язаних з територіями певних розмірів і, відповідно, поданих у необхідному масштабі, з другого. Чим крупніший об'єкт – тим дрібніший масштаб. Так, схему і проект районного планування виконують у масштабах 1:200000 - 1:50000, генеральні плани міст – 1:10000 - 1:5000, ПДП – 1:2000.

Стадійність містобудівного проектування базується на принципах послідовності інформаційного зв'язку, де попередня стадія стає інформаційною основою для наступної, що наочно відображено на рис.1.

За останні 30-40 років для всіх без винятку об'єктів, час, який завжди був потрібний для виконання комплексу проектно-планувальних робіт, терміни розробки, і особливо узгодження та затвердження, в два рази (і більше) перевищували встановлені нормативи. Це свідчить про неефективність традиційного виконання комплексу проектно-планувальних робіт, необхідність пошуку нових методів, які в більшій мірі відповідають сучасним умовам і зорієнтовані на нові технічні засоби й технології прийняття рішень. При цьому одним з найважливіших є завдання впорядкування переліку і послідовності питань, що розглядаються в проектах, термінологічна ідентифікація понять і визначень, уніфікація переліку графічних матеріалів (креслень, схем).

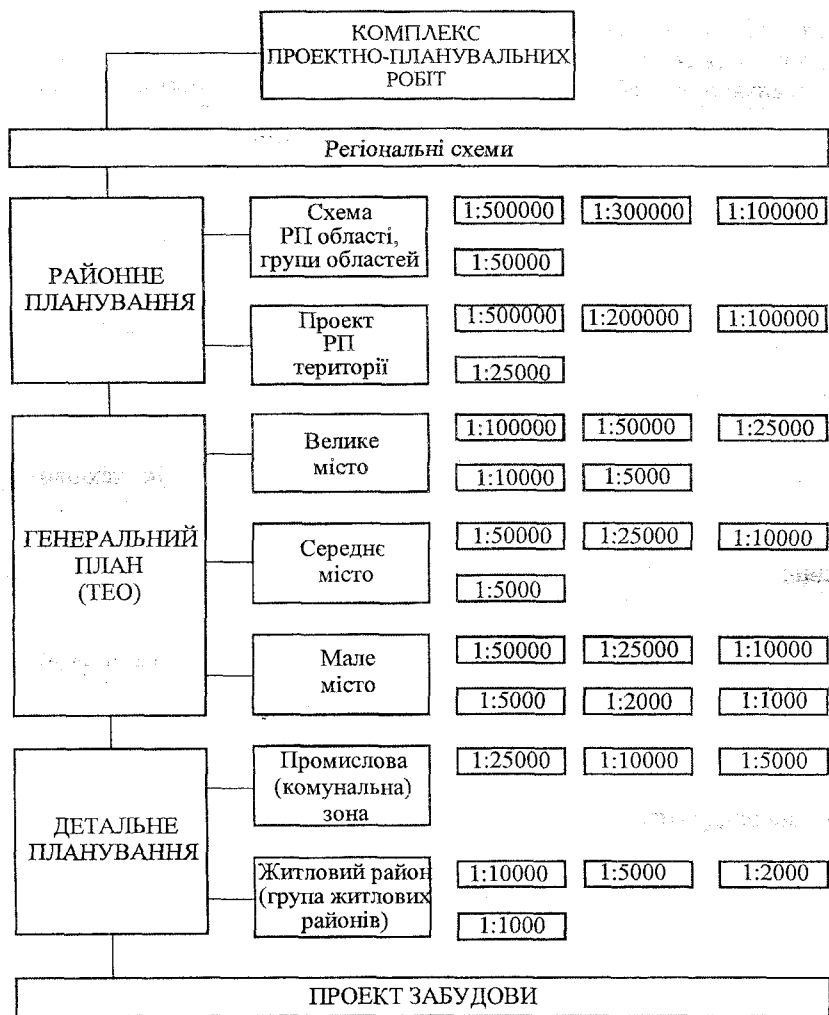

Рис.1 – Структура комплексу проектно-планувальних робіт і масштаби графічних матеріалів

З метою вивчення досвіду організації комплексу проектно-планувальних робіт був зроблений аналіз інструктивно-методичних матеріалів, а також тих, на базі яких виконувались діючі в даний час проекти, розроблені в період 80-90-х років. Результати аналізу засновані на діючих на території України двох останніх найбільш повно і

послідовно розроблених інструкціях про склад, зміст, порядок розробки, погодження та затвердження схем і проектів районного планування, планування і забудови міст, сільських населених пунктів, а також генеральних планів міських населених пунктів (ВСН 38-82; ДБН Б. 1-3-97).

На рис.2 наведено перелік графічних матеріалів, виконання яких регламентується. У таблиці назви креслень згруповані відповідно до їх змісту. Показані також масштаби, в яких вони виконуються.

Аналіз наведених даних дозволяє відзначити наступне:

- 1) недостатньо впорядкований склад і зміст креслень, що відображають відповідні проблеми на різних стадіях проектно-планувальних робіт, що ускладнює, а при застосуванні комп'ютерних технологій робить неможливим процес інформаційної взаємодії;
- 2) відсутня уніфікація термінів, понять і визначень;
- 3) відсутня уніфікація назв креслень, а також перелік техніко-економічних показників, що використовуються на різних стадіях.

Для удосконалення методів містобудівного проектування необхідно:

- 1) здійснити наскрізну уніфікацію термінів і визначень, обов'язкових для використання на всіх стадіях проектно-планувальних робіт;
- 2) уніфікувати й узгодити перелік питань, що мають бути відображені на кресленнях, і перелік показників;
- 3) уніфікувати систему умовних позначень для використання на всіх стадіях проектування і при вирішенні питань інформаційного забезпечення (кадастр);
- 4) впорядкувати склад і зміст креслень з метою забезпечення послідовності й безперервності процесу проектування і управління реалізацією містобудівних рішень.

Сучасне розуміння цілей і завдань містобудівного проектування походить з нових уявлень про місце комплексу проектно-планувальних робіт у системі управління містобудівним процесом. Методичні підходи і технології базуються на безперервності процесу проектування і управління реалізацією проектних рішень, здійснюючи перехід від так званого "конструкторського" до "дослідницького" проектування.

Містобудівний проект, що визначає довгострокову перспективу міського і регіонального розвитку території в системі створення матеріально-просторового середовища життєдіяльності людини і суспільства, є основою для визначення теперішньої інвестиційної політики, соціальних програм, пов'язаних з житлово-цивільним і комунальним

1	Найменування графічних матеріалів	Стадії проєктно-планувальних робіт													
		РП		Генеральний план										ПДП	
				ТЕО			ГП								
		СРП	ПРП	КрГ	СГ	МГ	КрГ	КГ	СрГ	МГ	ПТ	С	ПТ	ПДП	ПДП
2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1	Схема розташування території, проєктованої у системі сільськогосподарського району	□	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
2	Схема положення НП у системі розселення (з приміськими і зеленими зонами)			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
3	Схема розташування районного центру, що проєктується на плані НП														
4	План сучасного використання території	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
5	План існуючого НП (опорн. план); для нов. НП - план сучасн. використання території			○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
6	Опорний план (використання території)														
7	Карта-схема розташування тер. пам'ят., зон їх охорони на території, що проєкт.	■	■												
8	Опорний історико-архітектурний план						●	●	●	●	●	●	●	●	●
9	Схема комплексної оцінки території (СРП та ПРП)	■	■	○											
10	Схема планувальних обмежень та оцінки існуючого стану оточуючого середовища			○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
11	Проектний план (основне креслення)	■	■	○											
12	Генеральний план (основне креслення)			○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
13	Проект планування пром. зони (основне креслення)														
14	Ескіз забудови з планом червоних ліній (основне креслення)														
15	Ескіз об'ємно-просторової композиції центру						●	●	●	●	●	●	●	●	●
16	Макет планування і забудови														
17	Схема магістралей міського і зовнішнього транспорту			○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
18	Схема магістралей і організації руху вантажного і пасажирського транспорту														
19	Схема організації руху транспорту і пішоходів														
20	Схема інженерного обладнання			○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
21	Схема розміщення магістралей, інженерн. мереж і споруд та викор. підзем. трансп.														
22	Схема інженерн. підготовки території та прогнозування стану оточуючого середов.			○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
23	Схема інж. обладнання та інженерн. підготовки території і охорони оточ. середов.														
24	Схема інженерної підготовки території і вертикального планування														
25	Схема планувальної організації промисл. і комунально-складських територій			○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
26	Схема охор. і захисту тер. НП від небезпеч. геологічних і гідрологіч. процесів														
27	Проект розміщення будівництва на поточн. і наступні роки (перша черга)						●	●	●	●	●	●	●	●	●
28	Розбивочне креслення червоних ліній														
29	Поперечні профілі вулиць														

Рис. 2 – Склад і зміст графічної частини комплексу проєктно-планувальних робіт (за ВСН 38-82):

- - 1 : 500 000; ■ - 1 : 50 000 ○ - 1 : 5 000
 ■ - 1 : 300 000; ○ - 1 : 25 000; ▲ - 1 : 2 000;
 ■ - 1 : 200 000; ● - 1 : 10 000; △ - 1 : 1 000;
 ■ - 1 : 100 000;

КрГ - > 500 тис. чол.;
 КГ - 500 - 250 тис. чол.;
 СрГ - 250 - 50 тис. чол.;
 МГ - 50 - 10 тис. чол.;
 ПТ - 10 - 5 тис. чол.;
 С - < 5 тис. чол.;
 НП - населений пункт

будівництвом, формуванням об'ємно-просторових рішень. У цій якості містобудівний проект – генеральний план міста – виступає як основний документ, що забезпечує практичну реалізацію державної містобудівної політики, організовує цілеспрямовану діяльність органів управління, які планують капіталовкладення, здійснюють моніторинг стану міського середовища і міста в цілому, маючи на увазі також "населення" і "діяльність" як основні складові предметної області містобудівної діяльності. У зв'язку з цим має методологічний інтерес системне уявлення про об'єкти містобудівного дослідження, проектування і управління, їх особливості та властивості.

Найважливішою вимогою, що ставиться до об'єкта управління, є його стійкість, а саме збалансованість системи внутрішніх зв'язків. У цьому відношенні найбільш обґрунтованою є класифікація, запропонована в роботі М.М.Дьоміна "Управление развитием градостроительных систем", яка базується на уявленнях про те, що кожний населений пункт, кожна територія є елементами регіональних містобудівних систем, а саме територіальних систем більш високого рівня (рангу).

Розгляд, а тим більше вирішення проблем, пов'язаних з удосконаленням методів містобудівного проектування, визначення оптимальної стадійності і т.п. не входить у коло питань, що тут розглядаються. Для впорядкування інформаційного забезпечення важливо визначити склад і зміст графічних матеріалів стосовно якщо не стадій проектування, яких може і не бути в умовах застосування засобів прикладної інформатики, то рівня генералізації проектних рішень – регіональної, міської, внутрішньоміської.

Аналіз дозволяє сформулювати проблеми, які треба вирішити у процесі роботи над упорядкуванням переліку графічних матеріалів та їх змісту.

В основу пропозицій з упорядкування графічних матеріалів покладено принцип наскрізної інформації. Це означає, що змістова структура креслень, схем та інших матеріалів, зміст, умовні позначення на всіх стадіях проектно-планувальних робіт повинні бути строго ідентичними.

На рис.3 наведено пропонований уніфікований перелік графічних матеріалів для усіх стадій проектно-планувальних, що включає:

- 1) ситуаційний план;
- 2) опорний план (план сучасного використання території);
- 3) схему комплексної оцінки території і планувальних обмежень;
- 4) історико-архітектурний опорний план;
- 5) схему розміщення резервних площадок;

1	Найменування графічних матеріалів	Стадії проектно-планувальних робіт												
		РП		Генеральний план							ПДП			
		СРП	ЛРП	ТЕО			ГП							ПДП
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Ситуаційний план	□	■	■	■	■	■	■	○	○	○	○	○	○
2	План сучасного використання території	■	■	○	●	●	●	●	○	▲	▲	▲	▲	▲
3	Схема розподілу території за формою власності													
4	Опорний план	■	■	○	●	●	●	○	○	▲	▲	▲	▲	▲
5	Історико-архітектурний опорний план													
6	Схема комплексної оцінки території	■	■	○										
7	Схема планувальних обмежень			○	○	●	●	●	○	○	▲	▲	▲	
8	Схема перспективного розвитку об'єкта													
9	Проектний план (основне креслення)	■	■	○	○	●	●	●	○	○	○	▲	▲	▲
10	Проект розміщення першої черги будівництва						●	●	○	○	▲	▲	▲	○
11	Ескіз забудови						○	○		▲	▲	▲	○	▲
12	План функціонального зонування території. Зонінг-план													
13	Схема арх.-планувальної організації системи центрів громад. обслуговування													
14	Схема організації системи зелених насаджень і зон масового відпочинку													
15	Схема магістралей і розміщення зовнішнього (міського) транспорту			○	○	●	●	●	○	○	▲	▲	▲	▲
16	Схема інж. обладнання території			○	○	●	●	●	○	○	▲	▲	▲	▲
17	Схеми інж. підготовки території			○	○	●	●	●	○	○	▲	▲	▲	▲
18	Схема охор. і захисту тер. від небезпечних гео-, гідрогео-, гідро- процесів													
19	Поперечні профілі вулиць													▲
20	Розбивочне креслення червоних ліній													▲

Рис.3 – Пропозиції щодо впорядкування графічної частини комплексу проектно-планувальних робіт:

□ - 1: 500 000; ■ - 1: 50 000; ○ - 1: 5 000;
 ■ - 1: 300 000; ○ - 1: 25 000; ▲ - 1: 2 000;
 ■ - 1: 200 000; ● - 1: 10 000; △ - 1: 1 000;
 ■ - 1: 100 000;

КрГ - > 500 тис. чол.;
 КГ - 500 - 250 тис. чол.;
 СРГ - 250 - 50 тис. чол.;
 МГ - 50 - 10 тис. чол.;
 ЛГТ - 10 - 5 тис. чол.;
 С - < 5 тис. чол.;
 НП - населений пункт

- 6) генеральний план – основне креслення (не прив'язане до розрахункового періоду);
- 7) ескіз забудови;
- 8) схему магістралей (міських і зовнішнього транспорту);
- 9) схему зелених насаджень;
- 10) схему планування громадського центру і організації обслуговування населення;
- 11) схему інженерного обладнання;
- 12) схему інженерної підготовки території;
- 13) схему охорони природи і захисту території від несприятливих геологічних, гідрологічних і гідрогеологічних процесів;
- 14) схему розміщення будівельної бази;
- 15) схему розміщення об'єктів першої черги будівництва;
- 16) план червоних ліній (для стадії ПДП);
- 17) поперечні профілі вулиць (для стадії ПДП).

Цей перелік питань, які відображаються у відповідних кресленнях, може бути скоригований у зв'язку з розширенням чи скороченням розглядуваних проблем, з конкретним завданням, що обмежує масштаб вирішуваних завдань, і, відповідно, фізичними розмірами об'єкта проектування (стадія проектно-планувальних робіт), а також граничною насиченістю креслень, при якій подальше їх прочитування стає важким. Саме ці питання потребують пильного розгляду фахівців найближчим часом.

Отримано 28.01.2002

УДК 721.05.053

В.А.КОДИН, канд. архит.

Харьковская государственная академия городского хозяйства

НАДСТРОЙКА КАК МЕТОД РЕКОНСТРУКЦИИ ИСТОРИЧЕСКОЙ СРЕДЫ ГОРОДА

На основе ретроспективного и типологического анализа обобщается опыт надстройки зданий и сооружений в исторической городской среде. Выявлены композиционно-художественные и градостроительные аспекты проблемы, обусловленные неизбежной в таких случаях трансформацией как самих надстраиваемых зданий, так и окружающей городской среды.

Надстройка зданий является одним из основных способов пространственного развития городов, позволяющих решать вопросы наращивания строительных объемов и высоты застройки с максимальным сохранением исторически сложившейся материальной среды. Этот метод градостроительной реконструкции насчитывает не одно